

KIELIOPPIA – MLUVNICKÁ ČÁST

Lisää postpositioita – Další postpozice
Kertaamme objektin – Opakujeme předmět
Lisää postpositioita – Další postpozice

Postpozic (srov. lekci 6) je ve finštině velké množství. Mají stejnou funkci jako předložky, s tím rozdílem, že stojí **za podstatným jménem**: **talon edessä před domem** (dosl. *domu před*). Podstatné jméno stojící před postpozicí je nejčastěji v genitivu, často i v partitivu: **talon lähellä blízko domu**. Mnoho postpozic lze užívat i jako předložek, tj. **před podstatným jménem** bez významového rozdílu: **lähellä taloa blízko domu**. Řada z nich může fungovat zároveň jako příslovce: **lähellä blízko**.

Stojí-li místo podstatného jména zájmeno a postpozice vyžaduje genitiv, musí mít postpozice také přivlastňovací sufix (srov. lekci 8): **minun edessä-ni přede mnou, sinun edessäsi před tebou**.

Některé krátké postpozice mají i delší tvar, který se používá s přivlastňovacím sufixem: **yli > ylitse > ylitse-ni nade mnou**.

Lokální postpozice většinou mohou mít všechny koncovky lokálních pádů.

Některé další postpozice místní:

GEN + ali(tse) <i>pod</i> (směr)	Auto ajoi sillan ali.	<i>Auto podjelo most.</i>
GEN + yli(tse) <i>přes</i> (směr)	Auto ajoi joen yli.	<i>Auto jelo přes řeku/ přejelo řeku.</i>
GEN + poikki <i>přes</i> (napříč)	He uivat joen poikki.	<i>Přeplavali řeku.</i>
GEN + läpi <i>skrz</i>	Auto meni pensaan läpi.	<i>Auto projelo skrz keř.</i>
PART + kohti <i>směrem k</i> !	He kulkivat kaupunkia kohti.	<i>Šli směrem k městu.</i>
GEN + edessä <i>před</i>	talon edessä	<i>před domem</i>
GEN + edestä <i>od</i> (zepředu)	talon edestä	<i>od domu</i>
GEN + eteen <i>před</i> (směr)	talon eteen	<i>před dům</i>

GEN + päällä	<i>na</i>	kaapin päällä	<i>na skříni</i>
GEN + päältä	<i>s, se</i> (seshora, s povrchu pryč)	kaapin päältä	<i>se skříně</i>
GEN + päälle	<i>na</i> (směr)	kaapin päälle	<i>na skříň</i>
GEN + takana	<i>za</i>	pöydän takana	<i>za stolem</i>
GEN + takaa	<i>od</i> (zezadu)	pöydän takaa	<i>zpoza stolu</i>
GEN + taa(kse)	<i>za</i> (směr)	pöydän taa	<i>za stůl</i>
GEN + välissä	<i>mezi</i>	pöydän ja kaapin välissä	<i>mezi stolem a skříni</i>
GEN + välistä	(z prostoru) <i>mezi</i>	pöydän ja kaapin välistä	<i>mezi stolem a skříni</i>
GEN + väliin	<i>mezi</i> (směr)	pöydän ja kaapin väliin	<i>mezi stůl a skříň</i>

Některé postpozice časové:

GEN + aikana	<i>během, v době, v</i>	Kahden viikon aikana.	<i>Během dvou týdnů.</i>
ILL + mennessä	<i>do, na</i>	Hakemukset elokuun	<i>Žádosti do 1. srp-</i>
GEN + kuulumaa -na		1. päivään mennessä.	<i>na/k 1. srpnu.</i>
ennen + PART	<i>před</i>	Ennen sota.	<i>Před válkou.</i>
NOM + sitten	<i>před</i>	Viikko sitten.	<i>Před týdnem.</i>
GEN + jälkeen	<i>po</i>	Toisen maailmansodan	<i>Po 2. světové</i>
		jälkeen.	<i>válce.</i>

Některé další postpozice:

GEN + takia	<i>kvůli, pro</i>	Huonon sään takia	<i>Kvůli špatnému počasí</i>
		kilpailu siirretään.	<i>se závod odkládá.</i>
PART + varten	<i>pro, na,</i> <i>za účelem</i>	Ostin tämän sinua	<i>Koupil jsem to pro tebe.</i>
		varten.	
GEN + kanssa	(<i>spolu</i>) <i>s</i>	Hän tuli äidin kanssa.	<i>Přišel s matkou.</i>
ilman + PART	<i>bez</i>	Hän lähti ilman rahaa.	<i>Odešel bez peněz.</i>

●●● Kertaamme objektin – Opakujeme předmět

Předmět přímý (vyjádřený obvykle substantivem nebo zájmenem) má, stejně jako podmět, buď tvar akuzativu (předmět plný), nebo partitivu (předmět částečný).

Předmět je v akuzativu, chápe-li se jako celek nebo jasná a určitá část něčeho a jde-li o děj dokončený (i v budoucnu), popř. s jasným výsledkem. V češtině často odpovídá dokonavé sloveso. Akuzativní předmět se užívá ve větě kladné (v záporné je vždy partitiv).

1. Předmět v akuzativu s **koncovkou -n** (pouze v j. č.) je po tranzitivních slovesech (tj. po slovesech, která mají přímý předmět):

Hän luki kirjan. *Přečetl knihu.*
Ostin uuden auton. *Koupil jsem si novou auto.*

POZOR! Partitiv: Hän luki kirjaa. *Četl knihu.*

2. Předmět v akuzativu **bez koncovky** (tj. v nominativu) se používá po **pasiyu** (srov. lekcí 11).

Tuo vanha koulu suljetaan. *Ta stará škola bude uzavřena.*

V **mn. č.** má akuzativ jenom jednu podobu s koncovkou **-t** (= NOM mn. č.):
Hän luki kaikki kirjat. *Přečetl všechny knihy.*

POZOR! Koncovku **-t** v akuzativu mají také osobní zájmena (srov. lekcí 8).

Předmět je v partitivu, nechápe-li se jako celek nebo jako určitá a vymezená část, popř. nechápe-li se jako hotový, jasný výsledek. V češtině často odpovídá nedokonavé sloveso. V partitivu je předmět mj.:

1. **Je-li věta záporná.**

En osta autoa. *Nekoupím auto.*

2. **Není-li děj slovesa ještě ukončen, nebo předmětové slovo je látkové.**

Äiti lukee kirjaa. *Matka čte knihu.*
Isä juo kahvia. *Otec pije kávu.*

3. **Po některých slovesech pocitu, nálady, postoje apod. a po slovesech, která nejsou rezultativní.**

rakastaa *milovat*, pelätä *bát se*, kiittää *děkovat*, kunnioittaa *vážít si, ctít*;
odottaa *čekat*, katsella *dívat se*, ajatella *myslet*, kuunnella *poslouchat*,
seurata *sledovat* apod.

POZOR! Slovesa s rekcí PART je třeba se naučit.

HARJOITUKSIA – CVIČENÍ

1. Vytvořte věty a užitje vhodné postpozice s podstatným jménem podle vzoru. Věty přeložte. (Řešení může být víc.)

VZOR: PITKÄ KATU VIERELLÄ
He seisovat pitkän kadun vierellä.

1. SININEN BUSSI	PÄÄLLÄ
2. SE KAUNIS KIRKKO	ALLA
3. SUURI KAUPPA	LÄHELLÄ
4. TURUN KAUPUNKI	TAKANA
5. TÄMÄ PAKETTI	KOHTI
6. KAPEA KUJA	POIKKI
7. MUKAVA RAVINTOLA	VASTAPÄÄTÄ
8. VILKAS MOOTTORITIE	YLI
9. SYNKKÄ METSÄ	LÄPI
10. SE KORKEA TUOLI	VIERESSÄ
11. TYYTYVÄINEN OPISKELIJA	KANSSA
12. KORKEA KAAPPI	PÄÄLLE

2. Použijte ve větách postpozice s přivlastňovacími sufixy, příp. osobními zájmeny podle potřeby. Věty přeložte.

VZOR: Hän seiso (MINÄ – EDESSÄ). > Hän seiso edessäni.

1. Opettaja keskustelee (ME – KANSSA). 2. Jakub istuu luokassa (MINÄ – TAKANA). 3. (HÄN – VIERESSÄ) istuu Pavlína. 4. Kateřina tulee (SINÄ – VIEREEN). 5. (TE – ETEEN) laitetaan vielä opettajan pöytä. 6. Ondřej lähtee (HE – TAKAA).

3. Dejte předmět ve větě do správného pádu.

1. Juotko sinä (VOTKA)? 2. Minä en juo (VISKI). 3. Jos soitat (TAKSI), ehdit hyvin. 4. Jos et soita (TAKSI), myöhästy. 5. En osta

(UUSI POLKUPYÖRÄ). 6. Pekka ostaa (UUSI POLKUPYÖRÄ).
 7. Hän ymmärtää (TÄMÄ ASIA). 8. Kirjoitatko hänelle (KIRJE)?
 9. Miehet lukevat aina ensin (SANOMALEHTI). 10. Myymme (MEL-
 DÄN TALO). 11. Sinä voit laittaa (RUOKA), ja minä luen nyt (LEHTI).
 12. Milloin kirjoitat loppuun (TÄMÄ ARTIKKELI)? 13. Haluan katsoa
 illalla (TELEVISIO). 14. Saanko lainata (TÄMÄ SANAKIRJA)?

4. Přeložte do finštiny.

1. Bydlí s matkou. 2. Počká za domem. 3. Půjdeš tam s ní? 4. Kdo
 s tebou půjde? 5. Půjdeš tam se mnou? 6. Nepůjdu s nimi. 7. Šel tam
 bez něho. 8. Byla u něho. 9. Sejdeme se u nich.

5. Přeložte do finštiny.

1. Miluješ ji? 2. Bojí se tmy. 3. Poděkovali jsme jim zdvořile. 4. My všich-
 ni si vás vážíme. 5. Čekali jsme dlouho na vlak. 6. Díváme se často na staré
 filmy. 7. Dlouho jsem o té věci přemýšlel. 8. Posloucháš často rádio? 9. Sle-
 dovali jsme olympijské hry v televizi.

6. Napište s pomocí slovníku esej na téma: Eilen oli siivouspäi- vä. (100-150 slov.)

SANASTOA – SLOVNÍ ZÁSoba

ajankoh ta, -dan, -taa	doba (určitá), časový bod	juutalai nen, -sen, -sta	Žid; židovský
alkuaan	původně	jälkeen + GEN:	
antiik ki, -in, -kia	antika	sen jälkeen	po; potom
arva ta, -an, -si	uhádnout; tušit	kalenteri, -n, -a	kalendář
eli	čili	kaveri, -n, -a	kamarád
eri	různý	kerä tä, -än, -si	shromáždit, sbírat
ihan	úplně, dost	kesäpäivänseisau s,	
jal ka, an, -kaa	noha	-ksen, -sta	letní slunovrat
		keskia ika, -jan, -ikaa	středověk

vaihtolähde - modinosi, alternans

keveyesti	bezstarostně; lehce	pi tää hauskaa,	
kevätpäiväntasa s,		-dän, -ti	bavit se
-ksen, -sta	jarní rovnodennost	päältä:	
kokeil la, -en, -i	vyzkoušet	GEN + päältä	z, s (seshora)
korjata viz kerätä	<i>opravit, opraviti</i>	pöly nen, -sen, -stä	zaprášený
kuiva ta, -an, -si	utírat (<i>do sucha</i>)	roomalai nen,	
kutsu a, -n, -i	zvat, pozvat	-sen, -sta	římský; Říman
kuulost aa,		sekasotku, -n, -a	nepořádek, binec
-aa, -i + ABL	znít (nějak)	siivo ta, -an, -si	uklízet
kysel lä, -en, -i	ptát se, vyptávat se	so pia, -vin, -pi + ALL	hodit se komu
kysymä: -3. imp.		suihkut taa, -an, -ti	osprchovat
kiitos kysymästä	děkuji za optání	tervetul lut, -een, -lutta	vítaný
käyt tö, -ön, -töä	užívání	tietosanakirja, -n, -a	encyklopedie
käytän tö, -nön, -toä	praxe, způsob	tietysti	samořejmě
lasillinen, -sen, -sta	<i>muonadon</i> pohár (o obsahu)	tiska ta, -an, -si	umýt nádobí
leikkuu, -n, -ta	zde: žně <i>stříhání</i>	toivot taa, -an, -ti	prát
liikaa	příliš	tuttava, -n, -a	známý (<i>o člověku</i>)
likai nen, -sen, -sta	špinavý	uusi aika,	
loppiai nen, -sen, -sta	Tři králové (<i>horev rano</i>)	-den ajan, -tta aikaa	novověk
lopuksi	nakonec	vaat e, -teen, -etta	kus oblečení
loru, -n, -a	řfkanka	vaih della, -telen, -teli	střídat
lusik ka, -an, -kaa	lžíce	vaih de, -teen, -detta	přelom <i>rychlou (auk)</i>
melkoi nen, -sen, -sta	pořádný	vaih tua -dun, -tui	změnit se, vystřídat
mielestä ni	podle mého mínění	varhaiskantai nen	<i>hansa - pu'rod</i> (pra)původní
mieltä: olla eri mieltä	být jiného názoru	-sen, -sta	
maissa: GEN + maissa	kolem, okolo	vastaanot to, -on, -toa	přijetí; uvítání <i>recyce</i>
mukai tu	upraven	vastaava, -n, -a	odpovídající
muodost aa, -an, -i	vytvořit	veits i, -en, -eä	nůž
muoto s, -ksen, -sta	změna	välillä: GEN + välillä	mezi
myönte nen, -sen, -stä	kladný	välistä: GEN + välistä	mezi (odtud)
nimittäin	totiž; <i>imponovat</i>	väsyn yt, -een, -yttä	unavený
oikea, -n, -a	správný <i>pravý</i>	yksinkertai nen,	
omaksu a, -n, -i	osvojit si	-sen, -sta	jednoduchý
ot taa vastaan, -an, -ti	uvítat; přijímat	 yrit tää, -än, -ti	pokusit se, snažit se
Oy = osakeyhtiö	a.s. = akciová společnost		

kokoon|tua - sbromat' d' d' au

kokous - schůze

kol - akouška

autokorjaamo - autoservis

pyyhi|ä - utírat (neustatni)

liha - šouma

maastor - pu'sa

kaarukka - rídlička

huu|kka - horev rano

mukai|ta - opraviti

muoto - tvar

pu|ka - horev rano

pyly - prach

suorsii|nois - h'elide

korot - naděje

siivomus - práva

ukku - amáry (o rivi)

turnus|loa - rídlička